

imali na raspolaganju i potrebna tehnička sredstva, prikazivanje ovih filmova predstavljalo bi svakako veliku zanimljivost.

Mogla bih na ove dvije posljednje djelatnosti nadovezati i mogućnost provođenja slobodnog vremena u muzeju, ali – kako sam već spomenula – samo uz odgovarajuću tehničku opremljenost.

Posjetioci naše stalne izložbe imaju na raspolaganju tiskani vodič kroz muzej, s kratkim sadržajima na stranim jezicima kao i nekoliko kataloga o našoj izložbenoj djelatnosti.

Sa slovenskog jezika prevela:
Marija Keresteny, prof.

● Odgojno-obrazovni rad u Muzeju grada Koprivnice

Zorko Marković
Muzej grada Koprivnice,
Koprivnica

Primljeno: 22. 1. 1988.

Stalni postav:

Muzej je sve donedavno imao stalni postav (skinut zbog dvije velike izložbe – arheološke i etnografske), a ponovno će ga prirediti u proljeće (zbog grijanja). Konceptijski je bio djelomice prilagođen zavičajnoj nastavi (klasičan kružni tok od prethistorije, srednjeg vijeka, Vojne krajine do građanske Koprivnice i etnografije). Izuzetak je suvremeno slikarstvo i kiparstvo te NOB, budući da su takovi veliki postavi priređeni na drugim mjestima. Novim postavom – modernizirano – namjeravamo obuhvatiti i te segmente prošlosti i suvremenosti.

Nedostaje nam **muzejski pedagog**; pedagošku djelatnost pokušavaju obavljati kustosi koliko im dopuštaju mogućnosti i znanje.

Specijalne izložbe:

Povremeno priređujemo specijalne izložbe, najviše u suradnji s drugim ustanovama (npr. izložba **Igračke**).

Način rada s korisnicima u muzeju:

Dobna i obrazovna struktura korisnika vrlo je različita – djeca predškolskog uzrasta, mlađe i starije dobne skupine osmoškolaca, srednjoškolci, vojnici, umirovljenici, liječeni alkoholičari, različite turističke grupe, a pojedine izložbe ili postav posjećuju grupe učenika ili pojedinci, crtaju predmete, opisuju svoje dojmove (obično po nastavnom zadatku) itd.

Tiskani materijal:

Muzej je imao katalog stalnog postava, kataloge pojedinih izložbi u svome matičnom (a i ostalima) prostoru, ali pre-

težno je to materijal predviđen za starije učenike i širu javnost. Radne listove nismo imali.

Animacija korisnika:

Korisnike informiramo i animirano putem lokalnih listova, republičkih listova, radija i televizije (ponajviše lokalni radio), putem plakata, pozivnica, dopisa radnim organizacijama i školama itd.

● Odgojno-obrazovni rad u Narodnog galeriji u Ljubljani

Lidija Tavčar
Narodna galerija,
Ljubljana

Primljeno: 12. 11. 1987.

Mi radnici Narodne galerije u Ljubljani, prihvatili smo vašu inicijativu i odgovaramo na sve vaše upute, opširnije na treći i peti upit.

1. Narodna galerija u Ljubljani ima stalnu zbirku u kojoj je u vezanom vremenskom pregledu prikazan razvoj likovne umjetnosti u Sloveniji od početka 13. stoljeća do kraja prve četvrtine našeg stoljeća. Posjetioci različitih starosnih dobi imaju stoga mogućnost upoznati se, kronološkim redom, sa stilskim razdobljima, omogućeno im je uspoređivanje pojedinih stilova, da upoznaju i utvrđuju različite ikonografske motive (ikonografiju literarnih motiva, ikonografiju neposrednih spoznajnih motiva – pejzaž, portret, žanr, akt). Ekspoziti nude uvid u kulturno-povijesne značajke, kao npr.: u modu, u umjetnički obrt, društvene slojeve.

Našu galeriju posjećuje godišnje oko 20.000 učenika. Nastojimo pritom da prilikom razgledavanja zbirke pod stručnim vodstvom u grupi predškolske djece ne bude više od 25, a u grupi školske djece da ih ne bude više od 50.

2. U Narodnoj galeriji zaposlena su tri likovna pedagoga s punim radnim vremenom, koji uz odgojno-obrazovni rad obavljaju i druge muzeološke stručne poslove.

3. Godine 1988. priredit ćemo didaktičku izložbu; bit će to crteži predškolske djece koji su nastali na osnovi naših umjetnina. Istraživanja na području odgojno-obrazovnog rada naši muzeji i galerije gotovo da i ne poznaju. Svjesna toga Narodna je galerija godine 1986. započela svoj odgojno-obrazovni rad približavanjem likovnih radova djeci predškolske dobi. Koncept vođenja i teoretske probleme razradujemo u

suradnji s Pedagoškim institutom pri Univerzitetu »Edvard Kardelj« u Ljubljani.

Pri koncipiranju vođenja pokazala su se dva problema. Prvi problem proizlazi iz činjenice da likovni umjetnici, za razliku od književnika, glazbenika i drugih, ne stvaraju posebno za djecu pojedine starosne dobi, ukoliko izuzmemo ilustracije u knjigama. Zbog toga je bilo potrebno likovni rad prilagoditi pedagoškom procesu, jer samo uz umjetnička djela koja odgovaraju pojedinoj starosnoj dobi odgojno-obrazovni proces može postati djelotvoran.

Drugi problem bilo je pitanje – da li da djeca crtaju prema predlošku, ili ne. U predškolskoj likovnoj pedagogici nalazimo stanovište da djeca ne bi trebala crtati po predlošcima – umjetničkim djelima. Taj način likovnog odgoja, kaže se, škodi dječjoj stvaralačkoj sposobnosti i tjera ga da prečrtava. **Rezultat je nesamostalnost, pomanjkanje samosvijesti i osjećaj manje vrijednosti. Razvija mu se (djetetu) kritički odnos prema vlastitoj slici, jer vidi da nije dovoljno slična predlošku. To umanjuje njegovu volju i crtež postaje imitacija bez onog ličnog i gubi ono dječje.**

Takva su uopćavanja međutim riskantna, prije svega zbog toga što ih ne podupiru teoretska i empirijska istraživanja.

Vođenje kroz galerijske zbirke teče slijedećim redom: kustos, likovni pedagog priča djeci priču Svetlane Makarovič **Gal u galeriji** i istovremeno im pokazuje reprodukcije umjetnina u knjizi. Pričanje i demonstracija služe motivaciji. Nakon toga kustos izražava Galovu želju da djeca nacrtaju umjetninu koja im se najviše svidjela. Zatim slijedi razgledanje umjetnina u prostorima galerije. Djeca se zatim razdvoje po prostorijama galerije i odabiru umjetninu koju će crtati. Prilikom crtanja zajedno razgledavaju crteže i razgovaraju o njima. To se sve odvija u ležernoj atmosferi. Kustos raznim pitanjima potiče djecu da intenzivnije promatraju i pokušava ovu problematiku povezati s ostalim odgojnim područjima.

U prethodnoj preliminarnoj studiji dobili smo slijedeće rezultate: kvantitativni rezultati nam govore koji se motivi predškolskoj djeci najviše sviđaju. U kvalitativnoj analizi najčešće odabranih umjetnina, tj. djela koja su djeca prema vlastitoj želji odabrala i crtala, utvrđivali smo prostorni raspored elemenata na slici, odnosno crtežu, format i boju. Elemente na slici djeca su najčešće rasporedila po temeljnoj crti, odnosno osnovici i nisu vodila računa o kompoziciji predloška, umanjivanju predmeta u perspektivi, nisu naznačila

relacije sprijeda-otruga, dubinsku dimenziju i sl. Djeca su unosila i druge promjene, kao npr. profil, tročetvrtinski okret, pomak glave kod portreta crtala su **en face**, portrete do prsiju prikazivala u punom stasu i sl. Dobiveni rezultati su prema tome u skladu s općim značajkama likovnog poimanja i uobličavanja u ovoj starosnoj dobi. Ove su promjene vjerojatno uvjetovane prije svega razvojnim stupnjem vizualno-predodžbenog mišljenja djece, dok bismo promjene u primjeni boja prije mogli pripisati dječjoj inventivnosti. Djeca su se naime često klonila kopiranja predloška što se tiče boje, premda su za vrijeme vođenog razgovora spominjala i imenovala boje na eksponatima. Djeca su često odabirala i elemente na slici, neke su ispuštala, druge isticala, treće opet mijenjala ili pak dodavala one kojih na predlošku uopće nije bilo. Teško bismo stoga tvrdili da su djeca prilikom crtanja postala manje kreativna zbog toga što su crtala po predlošku. I kako nam govori sam pogled u pojedinačne crteže, ništa od onog dječjeg nisu izgubili. Očito mnogo toga ovisi o izboru umjetničkog djela, pa i predložaka za crtanje koje općenito koristimo pri radu s djecom, o samom načinu kako te predloške djeci predstavljamo, kako usmjeravamo njihovu pozornost, kako ih potičemo u zapažanju, asocijanju, povezivanju, kako ih motiviramo, kako ih upozoravamo na suštinske i oblikovne karakteristike predloška. Tim povodom će Narodna galerija izdati katalog koji će biti neka vrsta priručnika za odgojiteljice u vrtićima i nastavnike u nižim razredima osnovnih škola, pa možda i za roditelje koji bi na odgovarajući način htjeli galerijske umjetnine približiti najmlađima. Vođenjem predškolske djece pokušavamo ovdje u Narodnoj galeriji ostvariti temelje na kojima ćemo graditi naš daljnji odgojno-obrazovni rad na višem starosnom stupnju.

4. Redovni posjetioци naše galerije su djeca predškolske dobi iz vrtića, učenici osnovnih i srednjih škola iz cijele Slovenije. Najčešći oblik vođenja jest klasično vođenje s elementima razgovora i komentiranja. Već iduće godine uvest ćemo prikazivanje video-kazeta o slikarima čija su djela izložena u našoj galeriji. Starije posjetioce animiramo nedjeljnim razgledavanjima galerije u pratnji vodiča, pa radi toga pozivamo na suradnju i vanjske suradnike, priznate poznavaoce starije likovne umjetnosti.
5. Ove smo godine izdali pregled stalne zbirke, prilagođen školskoj populaciji. Namjeravamo također izdati katalog stalne zbirke, i to za pojedina stilska razdoblja, a izlaziti će

u svescima. Planiramo izraditi i radne listove za učenike osnovnih škola. Ti radni listovi trebali bi biti poticaj učenicima da za vrijeme posjeta galeriji aktivno sudjeluju u razgledavanju eksponata, a vodili bismo ih među izloženim eksponatima tako da bismo ih podsticali na zapažanje, dopunjavanje, crtanje. U **Pionirskom listu**, reviji namijenjenoj učenicima od 4. do 7. razreda osnovne škole, već objavljujemo zadatke: vizualne zagonetke, sakrivalice, testove, dopunjaljke, u okviru takozvanog istraživačkog zadatka **Mi mladi**. Kustos Narodne galerije je sastavio zadatke, a podloga za njih bili su eksponati iz stalne zbirke. Riješene zadatke poslat će pionirski odredi uredništvu **Pionirskog lista**. Slijedeća faza bit će provjeravanje rješenja. Kustos će na osnovi rezultata utvrditi eventualnu preveliku zahtjevnost vizualnih zadataka ili, recimo, njihovu podobnost za ovu starosnu dob učenika. Rezultati spomenutog provjeravanja rješenja pomoći će nam da s većom sigurnošću izradimo i izdamo radne listove koji budu odgovarali osnovnoškolskoj populaciji.

6. Posjetioce informiramo o našoj djelatnosti putem informacijskih medija te pozivnicama i okružnicama upućenim vrtićima, osnovnim i srednjim školama pa i mjesnim zajednicama. Prilikom obavještavanja pažnju posvećujemo prije svega obrazovnim organizacijama koje nikad ili vrlo rijetko dolaze u galeriju, pa njih češće obavještavamo. Vodimo i kartoteku, evidenciju, o učestalosti posjeta pojedinih škola u našoj ustanovi. Da bismo zornije predočili naš odgojno-obrazovni rad, prilažemo knjigu **Gal u galeriji** kojom motiviramo predškolsku djecu za promatranje i upoznavanje umjetničkih djela u Narodnoj galeriji, dodajemo i fotokopije istraživačkih zadataka objavljenih u **Pionirskom listu**, vizualnu zagonetku te pregled stalne zbirke.

NAPOMENE

1. Istraživanje je uključeno u istraživački zadatak **Teoretska ishodišta za analizu razvoja ličnosti i odgojnog programa**, Pedagoški institut, Ljubljana 1986, str. 155–244 (nosilac istraživačkog zadatka: mr. E. Bahovec).
2. Kolar, Cilenšek, Osterc, Černe: Neka poglavlja iz predškolske pedagogike i metodike, ZPMS, Ljubljana 1969, str. 114.

Sa slovenskog jezika prevela:
Marija Keresteny, prof.

ABSTRACT

Educational activities in the National Gallery in Ljubljana

Lidija Tavčar

The permanent display of the National Gallery presents in chronological order the development of visual arts in Slovenia from 13th century to the twenties of this century. The educational activities are of great importance, they have been worked out in detail and the contact with the visitors is realized by three museum educators. The regular visitors of the gallery are children and pupils of primary and secondary schools so that the subject matter and character of the educational programs are adapted to their age. The task of guiding children through the gallery is to become a basis for further educational activities at a more mature age. The book »Gal in the gallery« with reproductions of selected works of art and a story written by S. Makarovič is intended for children. The Gal gives comments on works of art, and finally he invites children to choose one work of art and draw it. An educational exhibition with drawings created by children in that manner will be organized in 1988. The gallery also edited a special review of the permanent display adapted to the school age. Work sheets for primary school pupils are also in preparation. They are intended for individual work, and should stimulate the childrens visual perception and the ability to make drawings. The publicity program is realized by the mass-media with special invitation cards. The gallery cooperates with the journal »Pionirski list« for 4th to 7th grade pupils, which publishes various visual riddles, rebuses, tests and trick drawings etc.

● Obrazovna djelatnost u Prirodoslovnom muzeju Slovenije

Ljerka Trampuž

Prirodoslovni muzej Slovenije,
Ljubljana

Primljeno: 31. 3. 1988.

Već os 1963. godine Prirodoslovni muzej Slovenije ima redovnu pedagošku službu. Muzejski je pedagog u redovnom radnom odnosu i bavi se kako odgojno-obrazovnim, tako i propagandnim radom. Kustos je zadužen za odnose s javnošću i nije specijaliziran za određeno područje, zastupljeno u muzeju.

Prirodoslovni muzej Slovenije ima stalne izložbene zbirke predmeta prirodoslovnog nasljeđa. Izloženi su geološko-paleotološki predmeti, mineraloško-petrografski, te biljni i životinjski svijet Slovenije.

Primjer dobre didaktičke izložbe novi je stalni postav geološko-paleontološke zbirke (od godine 1985). Izložba je rezultat timskog rada kustosa za to područje, muzejskog pedagoga i kreatora izložbe. Izložba je tematski podijeljena na dva dijela – opći i paleontološki. Prvi dio prikazuje vremensku podjelu povijesti planeta Zemlje, sastav njeune unutrašnjosti, geološku kartu Slovenije, objašnjuje najčešće paleonto-